

De Sleutel: een blik in het verleden...

Wie zijn wij?

De Sleutel, opgericht in 1974, is onder leiding van de medestichter Johan Maertens, op 30 jaar tijd uitgegroeid tot een netwerk van 11 afdelingen met een aanbod van preventie, crisisopvang, ambulante en residentiële hulpverlening en werkgelegenheid in Vlaanderen en Brussel. Sinds 1991 maken wij deel uit van de sector Geestelijke Gezondheidszorg van de Broeders van Liefde, die instaan voor de nodige ondersteuning op het beleidsmatige, financiële, logistieke, juridische en ethische vlak.

Geschiedenis

De geschiedenis van De Sleutel vertoont grote parallellen met de ontwikkeling van de drugproblematiek in Vlaanderen. Drugverslaving was in het begin van de jaren '70 een relatief onbekend gegeven in Vlaanderen. Er was dan ook geen pasklare oplossing. Studenten aan de Gentse universiteit en medewerkers van het lokale JAC-centrum waren geboeid door deze nieuwe problematiek. In 1973 namen deze zoekende hulpverleners het initiatief om in Gent een nieuwe vzw op te richten die De Sleutel gedoopt werd. De doelstelling was een specifieke behandeling voor jonge drugverslaafden op te zetten.

In 1974 onthaalden vrijwilligers de eerste drugverslaafden op een boerderij te Mendonk (Oost-Vlaanderen). De therapeutische gemeenschap (TG) was geboren. Om de reïntegratie van de (ex)-drugverslaafden in de maatschappij mogelijk te maken werd in 1978 een nazorgmodule geïnstalleerd: het tussenhuis. Parallel was er een groeiende behoefte aan plaatsen waar drugsgebruikers lichamelijk konden ontwennen. Daarom werd de therapeutische gemeenschap te Mendonk in 1979 aangevuld met een crisiscentrum (het huidige CIC). In feite werd zo de eerste stap gezet in de richting van wat we nu 'trajectdenken' noemen: de behandeling van een drugverslaafde gebeurt niet in één centrum, maar bestaat uit een serie modules die op elkaar aansluiten over de centra heen.

Vanaf 1984 werd er bovendien gezocht naar een duidelijke verbinding tussen de omgeving waar de druggebruikers vertoeven en de hulpverlening. Er werd meer geïnvesteerd in familiewerking. Familieleden worden vanaf dan erkend voor hun positieve bijdrage tot het herstelproces van de drugverslaafde.

Later ontstonden de dagcentra met individuele en groepsbehandeling. Het eerste dagcentrum voor drugverslaafden opende zijn deuren op 1 september 1989 in Antwerpen (DCA). Het had twee doelgroepen. Enerzijds druggebruikers die nog in redelijke mate gestabiliseerd leven of een relatief korte verslavingscarrière kennen - die met ambulante interventies geholpen kunnen worden - en anderzijds druggebruikers die al een héél lange verslavingscarrière hebben, met ernstige problemen op meerdere levensterreinen (o.a. dubbeldiagnose), waarbij de begeleiding lang en intensief is. De cijfers toonden

héél duidelijk dat het concept 'dagcentrum' aansloeg; tijdens de eerste 3 jaar van zijn bestaan bereikte het dagcentrum in Antwerpen, niet minder dan 1560 personen. Hiervan startten er 704 met een therapie in het dagcentrum zelf. Dit succes leidde naar een officiële erkenning in 1993 en naar de implementatie van het model door De Sleutel in Gent (1992), Brugge (1992), Mechelen (1993) en Brussel (1994) – respectievelijk DCG, DCBG, DCM en DCBL.

Tot 1991 kende De Sleutel, als vzw, een vorm van zelfbeheer door de personeelsleden. Zelfbeheer had voordelen voor de inhoudelijke evolutie van de werking maar belangrijke financiële nadelen. De organisatie was heel kwetsbaar en na een aantal moeilijke jaren werd De Sleutel in 1991 overgenomen door de vzw Provinciaal der Broeders van Liefde.

De groei van het aantal centra ging gepaard met de ontwikkeling van het netwerkdenken binnen De Sleutel. Het complexe en chronische karakter van verslavingsproblemen impliceert dat er geen 'one best way' bestaat. Niemand is in staat om alleen door zijn interventies een drugsprobleem op te lossen. Elke wijze van hulpverlening heeft zijn mogelijkheden en zijn beperkingen. Een netwerk betekent voor ons een wijze van samenwerken waarin de participanten enerzijds een deel van hun autonomie prijsgeven maar anderzijds elkaar ook aanvullen en versterken binnen het traject dat de cliënt moet afleggen. De verschillende hulpverleningscentra mogen daarom de inspanningen van de anderen niet negeren, maar moeten integendeel op elkaar aansluiten op gebied van doelstellingen en interventies. Sinds 1993 tracht De Sleutel dit waar te maken binnen de eigen organisatie.

In 1994 liet vzw Ovaal uit Lokeren zich overnemen door de vzw Provinciaal der Broeders Van Liefde. Onder het beheer van De Sleutel ontwikkelde dit initiatief zich tot een therapeutische gemeenschap voor dubbel diagnose (TGG). Deze is nu in Gent gevestigd. We kunnen er immers niet naast kijken: er bestaat een grote groep mensen die naast hun drugverslaving ook lijden aan een majeure psychiatrische stoornis. Een aangepaste behandeling is noodzakelijk. In de loop van de jaren kwam er een mooie samenwerking tot stand met Zagan, initiatief voor beschut wonen. Deze vzw – verbonden met het Gentse Psychiatrisch Centrum dr. Guislain ondersteunt de nazorg voor de bewoners van de TGG vanuit haar specifieke psychiatrische deskundigheid.

1996 kende de oprichting van het centrum voor de opvang en behandeling van jongeren: het Residentieel Kortdurend Jongerenprogramma (RKJ). Het RKJ is ontstaan doordat een groeiend aantal aanmeldingen van jongeren ons confronteerde met de nood aan een aangepast behandelaanbod. Het RKJ kreeg aanvankelijk een plaats binnen het CIC, maar vestigde zich in 2003 als een zelfstandige afdeling in het gerenoveerde kloostergebouw van de Broeders van Liefde te Eeklo. Gedurende de eerste jaren functioneerde het RKJ als een voorziening categorie 1 bis binnen de Bijzondere Jeugdzorg. Sinds 01 juli 2007 geniet het RKJ een gemengde erkenning van RIZIV en Bijzondere Jeugdzorg : vrijwillige opnames zijn sindsdien mogelijk.

De Sleutel investeerde de voorbije 10 jaar veel in nieuwe ontwikkelingen binnen de maatschappelijke reïntegratie van drugverslaafden. De oprichting van de sociale werkplaats in 1997 is daarvan een concretisering. In 1998 werd ze als een autonome vzw – de vzw Sociale Werkplaats De Sleutel - erkend door de

Vlaamse overheid en sindsdien uitgebreid tot 7 werkplaatsen voor zachte industrie, groenwerkzaamheden en renovatie in Gent, Antwerpen, Brugge en Mechelen. Een aantal modules van observatie, screening, oriëntatie en arbeidszorg zorgen ervoor dat een kandidaat doelgroepwerknemer op de juiste plek terecht komt.

Op 01 september 2001 ging in het Dagcentrum Brugge (DCBG) 't Mussennest' van start als preventie- en tewerkstellingsproject voor jongeren uit het deeltijds beroepsonderwijs. Deze jongeren kregen via de renovatie van een boerderij zowel technische als sociale vaardigheden aangeleerd. Per 01 september 2009 werd 't Mussennest geheroriënteerd tot een project van vroeginterventie voor jongeren met een zich ontwikkelende drugsverslaving in samenwerking met Groep Intro.

Parallel met de uitbouw van de hulpverlening binnen De Sleutel groeide ook de aandacht voor preventie. De afdeling preventie werd opgericht in 1986. Sindsdien verzorgde de afdeling heel wat publicaties en organiseerde tal van vormingen binnen de universele preventie voor leerlingen, leerkrachten, ouders, verenigingen, bedrijven ... Sinds 2008 wordt de afdeling projectmatig gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap.

In 2001 startten we onze website (www.desleutel.be) op in samenwerking met Belgamedia. Op enkele jaren tijd groeide deze uit tot één van de meest bezochte sites in onze sector, met een gemiddelde van 10.000 bezoekers per maand.

In november 2002 openen we het Jongeren Oriëntatiecentrum (JOC) te Mechelen. Deze afdeling startte als een uniek initiatief in het kader van de maatregelen die de uitstroom van jongeren met een drugprobleem uit de gemeenschapsinstellingen moest bevorderen. De capaciteit van de afdeling bedroeg 10 bedden. Het centrum bood plaats aan jongeren met drugproblemen die rechtstreeks door de jeugdrechtbank of via de Gemeenschapsinstellingen naar het JOC werden verwezen. Na max. 3 maanden opname ter observatie werden deze jongeren geïoriënteerd naar eventueel verdere hulpverlening. In 2004 werd het centrum echter gesloten. Ondanks een positieve evaluatie van de inhoudelijke werking door de verwijzers (70 jongeren konden op deze wijze gepaste hulp vinden) en de steun van de sector van de Bijzondere Jeugdbijstand bleek de voorziene personeels- en materiële omkadering binnen de erkenning als begeleidingstehuis ontoereikend waardoor een verdere kwalitatieve begeleiding van de jongeren niet meer kon gegarandeerd worden.

Op 1 oktober 2007 is het moment aangebroken om de fakkel door te geven. Damien Versele wordt de nieuwe algemeen directeur, in opvolging van Johan Maertens die in De Sleutel sinds 1974 actief was. Johan Maertens werd op een academische zitting van 12 december 2008 feestelijk gehuldigd in aanwezigheid van vele vrienden en prominenten. Op die gelegenheid zette Damien Versele als volgt de nieuwe bakens uit van de verdere werking van De Sleutel :

"In het kader van onze opdracht en de ruimere missie van de Broeders van Liefde zien we 3 prioriteiten :

- *het verdiepen van de hulpverlening*
- *het uitbouwen van preventie*

- *het versterken van de werkgelegenheid*
- *Hulpverlening verdiepen betekent dat we onze behandelmethodieken verder zullen uitbouwen, verfijnen conform met de (inter)nationale standaarden, de 'best practices' op het vlak van de behandeling van drugsverslaving, recreatief druggebruik, cannabisproblematiek. Het komt erop aan ons handelen continu te evalueren en te bekijken hoe effectief onze behandeling is en nog effectiever kan worden.*

Het gebruik van drugs bij jongeren blijft ons bezighouden. We blijven erop hameren dat de samenleving meer investeert in een passend aanbod van vroegdetectie tot nazorg.

Een professionele hulpverlening haakt in op de groeiende mogelijkheden van samenwerking met justitie. We zullen onze schouders blijven zetten onder de proefprojecten terzake, van praetoriaanse probatie over proefzorg tot drugbehandelingskamer. We zullen de noodzaak van hulpverlening, dagbehandeling in de gevangenissen op de agenda blijven zetten.

- *Drughulpverlening staat niet op zich. Hulpverlening zonder preventie is dweilen met de kraan open. We zullen blijven ijveren voor meer middelen voor preventie, we zullen onze werking binnen preventie verder uitbouwen in samenwerking met vele nationale en internationale partners.*
- *In het verandergericht werken met drugsverslaafden staat de maatschappelijke reïntegratie, de verbinding met het maatschappelijk leven voorop. Het hebben van een job, een zinvolle tijdsbesteding zijn hierbij fundamenteel. De focus in onze Sociale Werkplaatsen ligt op het uitbouwen van trajecten voor onze doelgroepwerknemers waarbij de groei gestimuleerd en de doorstroming naar het normaal economisch circuit nagestreefd wordt. Dat zullen we verder versterken. "*

(Update september 2009)